

Соловій І. П.

*професор кафедри екологічної економіки та бізнесу
Національного лісотехнічного університету України
м. Львів, Україна*

Панчишин Я. В.

*аспірант кафедри екологічної економіки та бізнесу
Національного лісотехнічного університету України
м. Львів, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-323-4-27>

РАМКОВІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У відповідності до міжнародних угод (як-то Угода про асоціацію з ЄС), Україна взяла на себе зобов'язання побудувати зелену економіку. Проте, виконання такого завдання передбачає не лише реалізацію необхідних реформ на рівні реальної економіки, а й докорінну перебудову фінансової системи. Така система повинна не тільки бути готовою до посилення впливу нефінансових ризиків, а й забезпечити мобілізацію необхідних обсягів зелених фінансів. «Зелені» або ж екологічні фінанси передбачають широкий спектр фінансових засобів та інструментів для технологій, проектних робіт та галузей в цілому, що мають екологічне спрямування [1, с. 97].

Зелене фінансування та стале фінансування пов'язані з фінансуванням діяльності, яка підтримує екологічні та соціальні цілі. Однак зелене фінансування зосереджене більшою мірою на екологічних аспектах, таких як зміна клімату та біорізноманіття, тоді як стале фінансування зосереджене ширше: водночас на екологічних, соціальних та управлінських аспектах. Зелене фінансування є різновидом сталого фінансування, а кліматичне фінансування – це різновид зеленого фінансування [2].

Фінансовий сектор має тривалий досвід роботи з питаннями сталого розвитку. Політики та представники сектору погоджуються, що перехід до сталого розвитку має бути дзеркально відображеним у швидкому розширенні сталого фінансування.

Європейська нормативно-правова база сталого фінансування розвивалася надзвичайно швидко за останні п'ять років. Європейське

лідерство у сфері сталого фінансування призвело до запровадження комплексних нормативних актів з амбітними очікуваннями стосовно їхнього потенційного впливу. У той же час сталий фінансовий ринок зростає, підтримуючи реальні економічні зміни. *ESG* (аббревіатура від *E* – environmental, *S* – social і *G* – governance) – це структура для оцінки компаній на основі їх показників сталого розвитку та практики. Незважаючи на складне макроекономічне середовище через пандемію COVID, випуск європейських облігацій і позик *ESG* зріс на 58,8% лише у 2020 році, склавши 398 мільярдів євро. Хоча багато чого було досягнуто, неможливо недооцінити масштаб того фінансування, яке буде необхідним для досягнення цілей Паризької угоди та Цілей сталого розвитку. Згідно з нещодавнім звітом Асоціації глобальних фінансових ринків і Boston Consulting Group потреби в інвестиціях становитимуть 100–150 трильйонів доларів США упродовж наступних трьох десятиліть для фінансування переходу до низьковуглецевої економіки. Це означає: щонайменше 3–5 трильйонів доларів США на рік, тобто збільшення у п'ять-вісім разів у порівнянні з поточним рівнем. За підрахунками ООН щорічний дефіцит для додаткових амбіцій щодо досягнення Цілей сталого розвитку фінансування становить 2,5 трильйона доларів США на рік. Очевидно, що виклик приголомшливий, і фінансовий сектор матиме ключове значення для його вирішення.

У контексті політики ЄС стале фінансування трактується як фінансування для підтримки такого економічного зростання, яке зменшує тиск на довкілля, щоб допомогти досягти кліматичних і екологічних цілей Європейського зеленого курсу, беручи до уваги соціальні та управлінські аспекти. Сталі фінанси також охоплюють прозорість, коли мова йде про ризики, пов'язані з факторами *ESG*, які можуть мати вплив на фінансову систему, і пом'якшення таких ризиків за допомогою відповідного управління фінансовими та корпоративними суб'єктами.

Стале фінансування відіграє ключову роль у досягненні цілей політики в рамках Європейської зеленого курсу, а також міжнародних зобов'язань ЄС щодо кліматичних цілей та сталого розвитку. Це досягається шляхом спрямування приватних інвестицій у перехід до кліматично нейтральної, кліматично стійкої, ресурсоефективної та справедливої економіки, як доповнення до державних коштів. Стале фінансування допоможе гарантувати, що інвестиції підтримають сталу економіку та стійке відновлення після наслідків пандемії COVID-19. Європейський Союз рішуче підтримує перехід до

низьковуглецевої, ресурсоефективної та стійкої економіки та перебуває на передньому краї зусиль із створення фінансової системи, яка підтримуватиме стале зростання.

ЄС запровадив певні рамки прозорості стосовно сталості фінансів, а саме – Регламент розкриття інформації про сталі фінанси (SFDR – Sustainable Finance Disclosure Regulation). Встановлюючи, як учасники фінансового ринку повинні розкривати інформацію про сталий розвиток, він допомагає тим інвесторам, які прагнуть вкласти свої гроші в компанії та проекти, що підтримують Цілі сталого розвитку, зробити обґрунтований вибір. SFDR також розроблений, щоб дозволити інвесторам належним чином оцінити, як ризики сталого розвитку інтегровані в процес прийняття інвестиційних рішень. Таким чином, SFDR сприяє досягненню однієї з великих політичних цілей ЄС: залучення приватного фінансування, щоб допомогти Європі здійснити перехід до zero-net економіки (з нульовим рівнем балансу викидів-поглинання вуглецю). Наразі Європейська комісія проводить всебічну оцінку рамок, розглядаючи такі питання, як: правова визначеність, зручність використання та те, як Регламент може зіграти свою роль у боротьбі з «green washing» – ситуаціями дезінформації, яку поширює організація, щоб створити враження про свою відповідальну екологічну позицію [2]. Наріжним каменем системи сталого фінансування ЄС і важливим інструментом прозорості ринку є Таксономія ЄС. Таксономія – це система класифікації, яка визначає критерії економічної діяльності, яка узгоджується з траєкторією «чистого нуля» до 2050 року та ширшими екологічними цілями, крім клімату. Таксономія ЄС дозволяє фінансовим і нефінансовим компаніям мати спільне визначення економічної діяльності, яку можна вважати екологічно сталою. Це допомагає спрямовувати інвестиції в ті види економічної діяльності, які найбільше потрібні для переходу, відповідно до цілей Європейського зеленого курсу.

В Україні Нацбанк і Міжнародна фінансова корпорація (IFC), яка входить до групи Світового банку, 16 квітня 2021 року підписали договір про співпрацю. Метою Проекту є розвиток сталого фінансування в Україні шляхом розроблення стандартів «зеленого фінансування» й інтегрованих екологічних, соціальних та управлінських стандартів. Ідеї концепту сталого фінансування поступово втілюються у вітчизняному банківському секторі. Використовуються такі нові інструменти механізму надання грошових кредитних ресурсів: пільгові кредитні ставки, пролонгований термін

позики для широкомасштабних природоохоронних проектів (або для будівництва приватного «зеленого» житла), надання позик, кредитів або інших послуг для придбання сертифікатів на викиди забруднюючих речовин, продаж фінансовими установами муніципальних облігацій, призначених для фінансування проектів захисту довкілля тощо [4].

За цих умов виникає потреба в науковому обґрунтуванні засад розроблення аналітичного інструментарію оцінювання соціально та екологічно відповідальної діяльності фінансових установ для цілісного визначення та оцінки наслідків, пов'язаних з їхніми інвестиційними портфелями.

Література:

1. Карлін М. І., Івашко О. А. Зелені фінанси як новий напрям залучення інвестицій в економіку України. *Економічний форум*. 2020. № 1(3). С. 97–104. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2020-3-15>
2. Green and sustainable finance. Edition 2. 2022. URL: <https://www.iso.org/publication/PUB100458.html>
3. Overview of sustainable finance. 2023. URL: https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/overview-sustainable-finance_en#why-is-sustainable-finance-important
4. Прутська О. Сучасна політика НБУ щодо розвитку сталого фінансування. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-14>